

7.12.2022

VN/22906/2020

Lausunto digitalisaation edistämisen ohjelman lainsäädäntötyöryhmän koonnista ja näkemyksistä

Palvelualojen työnantajat Palta ry kiittää mahdollisuudesta lausua digitalisaation edistämisen ohjelman lainsäädäntötyöryhmän näkemyksistä ja lainsäädännön muutosehdotuksista. Palta edustaa noin 2000 yksityistä palvelualan yritystä ja yhteisöä muun muassa logistiikka-, informaatio- ja viestintä-, asiantuntijapalvelu-, hallinto- ja tukipalvelu- sekä viihde- ja virkistystoimialoilla.

Valtiovarainministeriön asettamassa digitalisaation edistämisen -ohjelmassa työryhmä on arvioinut sähköisen asiointin kehittämisen haasteita erityisesti lainsäädännön soveltamisen näkökulmasta. Yleislainsäädännön ja erityislainsäädännön ristiriitaisuudet ja tulkinnalliset epäselvyydet vaikeuttavat sähköisen asiointin edistämistä, joten on ollut tarpeen arvioida nykyllä lainsäädännön toimivuutta ja niihin liittyviä muutostarpeita.

Palta pitää työryhmän työtä arvokkaana, sillä tavoitteena tulisi olla kaikkien julkisten asiointipalvelujen sähköistäminen ja pidemmällä tähtäimellä asiakaslähtöinen automatisointi. Lainsäädäntö ei kuitenkaan kaikilta osin nykyisellään tue asiakaslähtöistä palvelukehittämistä ja mahdollisten pullonkaulojen tunnistaminen ja tunnistaminen on hyvä askel digitalisaatiomyönteisen lainsäädäntökehikön luomiseksi.

Lainvalmistelun kehittämistarpeet

Työryhmän näkemyksen mukaan uuden lainsäädännön valmistelussa tulisi huomioida digitalisaatio riittävällä tavalla. Raportissa viitataan Tanskaan, jossa on vuodesta 2018 lähtien edellytetty, että uusi lainsäädäntö mahdollistaa digitalisaatiota ja toimeenpanon vaikutukset arvioidaan tietosuojaan ja tiedon uudelleen käytön näkökulmasta.

Ehdotus uuden lainsäädännön ns. digitaalisesta huomioimisesta on kannatettava. Erityisesti sektorilainsäädännön valmistelussa voidaan unohtaa asiakaslähtöisten palvelujen kehittämisen tai tiedon monipuolisen hyödyntämisen -näkökulmat, sillä niitä ei usein pidetä relevantteina lainsäädännön päätavoitteen kannalta.

Raportissa tuodaan esiin huolestuttava havainto, jossa digipalvelulain soveltamisalaan kuuluvilla viranomaisilla on digitaalisten palvelujen järjestämistä koskevien vastuiden ja velvollisuuksien osalta edelleen huomattavaa epätietoisuutta digipalvelulain sisällöstä. Tämä myös heijastuu nykyiseen palvelutasoon virastoissa ja kunnissa. Valtiovarainministeriön selvitysten (ns. palvelulupauskyselyt) perusteella, sähköiset asiointipalvelut yrityksille ja yhteisöille eivät täytä kaikkialla lainsäädännön vaatimuksia ja vieläkin on asiointipalveluita, joita ei voida hoitaa lainkaan sähköisesti, vaikka digipalvelulaki sitä edellyttää.

7.12.2022

Nykylainsäädännön soveltamisen tukeminen

Työryhmän näkemyksen mukaan digipalvelulain, sekä erityisesti tietosuojalainsäädännön soveltamisessa tulisi tarjota riittävästi tukea soveltajille. Myös yksityissektorilla tietosuojalainsäädännön soveltamisessa on usein epäselvyyksiä. Riittävän tuen tarjoaminen lainsäädännön soveltajille on kannatettava tavoite, sillä epäselvyydet esimerkiksi juuri tietosuojalainsäädännön osalta johtavat siihen, että palveluita jätetään kehittämättä ”varmuuden vuoksi”, jos riski lainsäädännön mahdolliselle rikkomiselle nähdään liian suurena.

Nykylainsäädännön arviointitarpeet

Raportin perusteella tarvetta sähköisen asiointin velvoittavuuden kiristämiseen ei nähdä, koska Suomi tavoittelee muun muassa kansallisen digitaalisen kompassin suuntaviivojen mukaisesti elämäntapahtumakokonaisuuksien hallintaa, sekä automatisoituja palveluita, jotka vähentävät jo itsessään tarvetta asiointipalveluille. Ajatus ja tavoite on sinänsä oikea, mutta sen ei tulisi vähentää viranomaisten ja päättäjien jatkotoimia asiointipalvelujen kehittämiseksi ja saattamiseksi lainsäädännön vaatimalle tasolle – mieluiten ennen vuotta 2030.

Erittäin kannatettavina voidaan pitää arvioiteja lainsäädännön kehittämisen tarpeista koskien sähköisen viestinnän ensisijaisuutta, jossa on myös huomioitu hallituksen esitys uudesta postilaista, joka tulee omalta osalta vähentämään kirjepostin roolia viranomaisasiointissa. Tavoiteltavaa olisi, että lainsäädäntöä kehitetään siten, että sähköinen tiedoksianto säädettäisiin ensisijaiseksi tavaksi vastaanottaa viranomaisten tiedoksiantoja. Tämän tulisi koskea niin yksityisiä kansalaisia, kuin yrityksiä ja yhteisöjä.

Raportissa on myös hyvin arvioitu ennakoivan toimintamallin mahdollisuuksia lakisääteisten tehtävien hoidossa. Asiakas- tai ihmiskeskeinen digitalisaatio edellyttää, että viranomaiset voisivat toimia joissain tilanteissa ennakoivasti asiakkaan puolesta – oikeusturva huomioiden. Lainsäädännön kehittämistarpeita on tosin raportissa käsitelty pääosin sosiaaliturvan näkökulmasta ja jatkoselvityksissä olisi hyvä arvioida laajemmin myös yrityksiä ja yhteisöjä koskevia palveluita ja siellä olevia mahdollisuuksia ennakoivien viranomaispalvelujen kehittämiseksi.

Yksittäisistä raportissa esiin nostetuista kehittämistarpeista kannatettavaa on, että sähköistä allekirjoitusta ja sen käyttöä viranomaistoiminnassa edistetään jatkossa. Tavoiteltavaa on, että kirjallisesta muotovaatimuksesta minkä tahansa asiakirjan laatimiseksi luovuttaisiin, tai sääntelyn tulisi mahdollistaa sekä kirjallinen että sähköinen allekirjoitus asiakirjoille.

Kunnioitavasti

Tatu Rauhamäki
Johtaja, elinkeinopolitiikka
Palvelualojen työnantajat Palta ry

Jari Konttinen
Johtava asiantuntija, elinkeinopolitiikka
Palvelualojen työnantajat Palta ry